

Sophie wil naar de stad

Auteur bekend
bij de redactie

Sophie woont in een organisatie voor mensen met een verstandelijke beperking, net buiten de stad. Ze is 18 jaar oud en heeft het cognitieve niveau van een 4-jarige. Ze kan lezen en rekenen, maar op groep 3-niveau. Ze kan wel fietsen, maar kent geen verkeersregels. Ze let ook niet op in het verkeer, wat leidt tot gevaarlijke toestanden. Sophie fietst zelfstandig naar school via een vaste route die vaak met haar is geoefend. In het verleden is Sophie seksueel misbruikt in een vorige instelling.

Sophie wil in haar vrije tijd zelfstandig naar de stad. Ze is opgegroeid in een grote stad en is dol op winkelen en mooie kleren. Ze houdt van winkels kijken en kan daar uren over doen. Ze krijgt 5 euro zakgeld per week en dat geld maakt ze op aan make up en kleding. Tot nu toe gaat ze alleen naar de stad, (te) mooi opgemaakt en mooi gekleed. Op het eerste gezicht zie je niet dat ze een verstandelijke beperking heeft. Sophie heeft een oudere

zus die haar wel eens mee nam naar de winkels en haar winkeldiefstal liet plegen. Ze zwichtte voor de druk van haar zus. Sinds ze geen contact meer heeft met deze zus steelt ze niet meer.

De begeleiders van Sophie willen liever niet dat ze alleen de stad in gaat. Ze maken zich zorgen over de verkeersveiligheid, over het omgaan met haar geld en vooral over de aandacht die ze soms van mannen trekt. Sophie kan geen onderscheid maken tussen de aandacht die goed bedoeld is en de foute

aandacht. Ze is erg kwetsbaar en zou wel eens verleid kunnen worden. Uit voorzorg slijkt ze de anti-conceptiepil.

De pleegouders van Sophie willen haar de vrijheid geven. Ze willen dat ze een zo normaal mogelijk leven leidt. De zelfstandigheid geeft haar een goed gevoel. Ze kan daardoor net zoals andere mensen functioneren. Daar hoort zelfstandig kunnen winkelen ook bij. Soms verliest Sophie haar zelfbeheersing als ze haar zin niet krijgt (impuls controle stoornis). Tot nu toe houdt Sophie zich heel goed aan de met haar gemaakte afspraken. Ze komt op de afgesproken tijd thuis en ze neemt keurig de bonnetjes van haar aankopen mee terug. Begeleiders, ouders en Sophie kunnen niet tot een afspraak komen. De organisatie vindt het eigenlijk onverantwoord dat Sophie alleen naar de stad gaat. Ze willen haar zelfstandigheid inperken want

ze kan die verantwoordelijkheid niet aan. Haar pleegouders vinden dat hun meerderjarige dochter wel alleen de stad in kan en dat de begeleiders hun dochter onderschatten. Het team vindt dat de ouders geen zicht hebben op de beperkingen van hun dochter. En Sophie wil vooral de stad in.

Als sociaal werker vraagt de organisatie me om in deze verstoorde relatie tussen pleegouders en team het probleem van Sophie te bespreken. De pleegouders vragen mij tijdens een huisbezoek om toch vooral voor Sophie op te komen en hen te steunen in hun standpunt. Het team vraagt mij om met hen en pleegouders over de verstandelijke beperking en de gevolgen daarvan te spreken. Sophie kan de risico's in bepaalde situaties niet overzien. Haar uitstapjes zijn gevaarlijk aldus de begeleiders. Ik sta midden in de bekende driehoek ouders-organisatie-cliënt. Wat moet ik doen?

Nieuwsgierig en waarlijke feiten

REACTIE#1

'RECHT OP HAAR PLEK IN DE DRIEHOEK'

Loes den Dulk, Stichting Raad op Maat voor medezeggenschap en rechten van cliënten van zorginstellingen:

'Allereerst valt mij op dat er veel over, maar niet zoveel met Sophie gepraat wordt. Het tweede dat opvalt is het ontbreken van het begrip wils(on)bekwaamheid. Terwijl daar volgens mij een belangrijke eerste sleutel ligt voor het antwoord op de vraag wie er beslist. Algemeenheden over de mogelijkheden en het cognitieve niveau van Sophie zeggen niet voldoende. Iedereen van 18 jaar en ouder heeft zelfbeschikkingsrecht over zijn eigen leven, ook mensen met een verstandelijke beperking. Alleen als blijkt dat iemand voor een bepaalde keuze wilsonbekwaam is, en de keuze is nadelig voor hem of haar, kan de keuze worden weggehaald. Daaraan vooraf gaat een proces van ondersteuning bij de beslissing, van samen bespreken van de voor- en nadelen en risico's van alleen naar de stad gaan. Snapt Sophie dat alleen naar de stad gaan risico's met zich meebrengt? Snapt ze het risico dat ze loopt in het verkeer? Snapt ze het risico van (te)veel geld uitgeven? Snapt ze het risico van contact met mannen met verkeerde bedoelingen? Als ze, met de juiste ondersteuning, die risico's begrijpt, is ze wilsbekwaam voor de (risicovolle) beslissing alleen naar de stad te gaan en is de beslissing aan haar. Je kunt samen zoeken naar mogelijkheden om de risico's te

verkleinen, maar ook dat besluit is aan haar. Het lastige is natuurlijk hoe je wilsbekwaamheid vaststelt. Daarbij gaat het om het proces van beslissen, niet om de inhoud van het besluit. Die opdracht ligt bij een arts of gedragsdeskundige. Als die constateert dat Sophie wilsonbekwaam is voor deze beslissing, gaat de zeggenschap automatisch naar de vertegenwoordiger, in dit geval neem ik aan de pleegouders. De zeggenschap van de vertegenwoordiger wordt begrensd door de opdracht zich op te stellen als goed vertegenwoordiger. Sophie's pleegouders kiezen voor een zeker risico voor hun dochter en nemen de beslissing dicht bij de wens van Sophie. In mijn ogen is dat een mooie invulling van de vervangende zeggenschap die de vertegenwoordiger heeft maar natuurlijk geeft de casus onvoldoende informatie om daar goed over te oordelen. Herstel van de relatie tussen begeleiders en ouders is ook belangrijk. Maar minstens zo belangrijk is recht doen aan Sophie: haar ondersteunen bij het nemen van besluiten en de besluiten waarvoor ze wilsbekwaam is, respecteren. En daar waar ze keuzes onvoldoende overziet en waarvoor ze dus wilsonbekwaam is, heeft ze recht op haar plek in de driehoek als serieuze gesprekspartner zodat ze nauw betrokken wordt bij te nemen besluiten. Ik pleit ervoor dat de sociaal werker zich daar op richt.'